

Bannið rasistum

Í kjalavörinum av, at Danmark og hópurin av øðrum vesturevropskum londum drála við at liva upp til ST-sáttmálan, um avtøku av øllum rasismuni, kunnu nasistar og aðrir rasistar framvegis frítt breiða seg

Núklunda soleiðis ljóðar yvirskriftin onkrum av teimum dansku avisunum, meðan aðrar hava heilt øðrvísi sjónarmið. Kjaskast verður nógv um nasismu og rasismuni (RDK), tí fleiri lond framvegis loyva rasismu at breiða seg. ST-sáttmálin, um avtøku av øllum rasismuni, er bert partvíst settur í gildi í danskum rætti.

Verksetingin í danskum rætti av RDK grein 4(b), ið snýr seg um at banna rasistiskum felagsskapum og at ólógligera luttakurum í slíkum felagsskapum, er bert lutvíst sett í verk, istaðin verður víst á § 78, stk. 2. Hetta brotið bannar einans teimum; »ið virka við ella royna at ná teirra mál við valdsnýtslu.« RDK grein 4 sigur harafturimóti at; Ólógligera og banna felagsskapum eisini skipaðan og alt slag av upplýsing (propaganda) virksemini, ið fremur og tilskundar rasismuni, harumframt at ólógligera luttakurum í slíkum felagsskapum ella virksemini.

Sostatt er Danmark og onnur lond bundin at banna felagsskapum, ið eggja til rasismu og ólógligera limunum/luttakurum í hesum felagsskapunum. Treytin er tí ikki at felagsskapurin skal eggja til valdsnýtslu áðrenn hann er ólóglur.

Rasistiskt nærvarp

Sæð í tí ljósi, tykist tað loygt at danski staturin hevur loyvt rasistiska felagsskapunum DSNB at hava nærvarp. Hetta heldur CERD – Committee on Elimination of Racial Discrimination undir ST, ið skal kanna at sáttmálin verður hildin – verða undrunnart.

Danmark hevur úttan fyrvirni samtykt, at hesin ST-sáttmáli skal setast í gildi, hetta bannar soleiðis allari rasismu í Danmark. Treytugt so er DNSB framvegis ein lógligur felagsskapur í Danmark og partur av altjóða nasistiskum neti. Ljøgnum telefonavis, útvarpi við almennum sendiloyvi, mótmælisgongum o.s.f. verður rasistiski boðskapurin útbreiddur.

Frilynta Danmark

Higartil hevur fræslislynta Danmark – bæði høgra – og vinstrivogurin í fólkatinginum, ikki bannað slíkum virksemini. Helst er tað tí, at nasistisku felagsskapirnir hava fingið netadressu í Danmark og nýtur landið at knýta nasistisku felagsskapirnar tættari saman.

SF og Eindarlistin eru greitt imóti orðaljóðinum í RDK grein 4 (b) í samband við viðtøkuni av § 266 b, stk. 2 í revsilógini.

Aðurnevndu flokkar úttalaðu, at: »tað ikki kann sigast nógv greitt, at vit í Danmark ikki vilja fara undir at banna flokkum.« Allir dansku flokkarnir høvdu annars áður hesa meginreglu.

Kjakið um at banna nasistiskum felagsskapum fór rættuliga í gongd, tað ið uppagað var, at ein rúgva av brævbombum í Onglandi, høvdu avsendara hjá danskum nasistum.

Fjølmiðlarnir hava treyðugt so vent sær einvíst imóti at banna flokkum og eru stuðlaðir av fleiri kendum danskum lögfrøðingum.

»Reyður Ungdómur«

Leggjast kann afturat at tey, ið taka orðaljóðið í RDK grein 4 (b) í álvara – t.v. við at krevja at banna nasistiskum felagsskapum – av teirri orsök verða sædd sum »antidemokratisk.« Tí fær t.d. ungmannafelagið »Reyður Ungdómur« ongan stuðul frá (DUF) »Dansk Ungdoms Fællesråd.« Þingurin DUF letur til ungmannafelagnum í Danmark kemur í høvudsheitum frá tipstænastuni.

»Reyður Ungdómur« hevur í stevnuskránni, at felagsskapurin »krevur at banna nasismu. Tað veri seg, at hava nasistiskar hugburð, og annars imóti øllum nasistiskum og rasistiskum felagsskapum.« Tí helt DUF at »Reyður Ungdómur« ikki viðurkennur rættindi tryggjað í grundlógini so sum atkvøðarrættin og talu – og skrivfrælsi. Treytugt so, hevur kærunevndin hjá tipstænastuni, avvíst avgerð DUF, og givið »Reyða Ungdómi« stuðul av yvirskotinum hjá tipstænastuni.

1993 viðmælið

Sambært viðtøkuni hjá ST nevndini CERD General Recommendation XV frá márs 1993, kom fram, at nøkur limaland halda tað ikki passa seg at banna einum felagsskapi, áðrenn limirnir eru sekið í at tosa fyri rasismuni.

CERD heldur at grein 4 (b) hevur tað við sær at slíkir statir eiga at fylgja betur við viðvíkjandi at rættar fylgja rasistiskum felagsskapum tíðliga, ið og við at slíkir felagsskapir sigast ólógligir og bannaðir, og at luttaka í rasistiskum felagsskapum skal revsast.

Rasisman hevur rúmar ræsur og fær framvegis loyvi at breiða seg, hóast Danmark er bundið av ST – sáttmála um at banna henni.

Støða Noregs!

Kjakið millum CERD og nørkum av limalöndunum viðvíkjandi aðurnevndu grein gav í 1994 hesa niðurstøðu viðvíkjandi Norra:

»Undirskrivandi landið hevur ikki gjøgnumført avgerðunum í grein 4 (b) í sáttmálanum, og hevur ikki víst á, hvussu henda grein í virkisroynd (praksis) er sett í verk. Í tí sambandi er víst, at millum 1982 og 89 vóru uml. 5000 mógulig lógarbrót sambært § 135 a í n. revsilógini meldaði til myndugleikarnar. (§ 135 a svarar til dk § 266 b) Sera fáir meldaðir tilburðir fóru til veruligar kanningar.

Asannast kann at støðan síðani 1989 ikki er batnað. Tað er keðiligt at viðkomandi statur ikki upplýsir um rættarstigi, ið tikið verða í hvørjum einstøkum føri. Eisini áttu lokalu útvarpsstøðirnar, ið breiða hugskot sum sambært grein 4 a er bannað, at verja alvurðar. Eisini áttu framferðarhátúr-in viðvíkjandi loyvu til at senda útvarp at verið broyttur.

CERD legði harumframt herðslu á, at »paragraffirnar a og b eru tvungnar... Eisini verður víðmerkt at hesar avgerðir enn ikki eru gjøgnumfóðrar í Noreg. Nevndin viðmælur at undirskrivandi staturin livur upp til alt hann hevur bundið seg til.« RDK grein 2.1. (d) er soleiðis orðað: »Eitt hvørt luttakandi land... skal tí við øllum nýtligum miðlum, her eisini at lóggeva soleiðis sum viðurskiptini eru háttað, banna og støða rasismuni framd av einstaklingi, bóli og/ella felagsskapi.«

Talking Svøríki og Bretlands

Svøríki gjørdi, í 1987 í sjevndu ársfrágreiðingini til CERD, vart við, at hvørt

limaland sær sjálvst avgerði, hvussu umfatandi verksetingin av grein 4 (b) skuldi verða og hvussu átroðkandi hetta var.

CERD rættleiddi í hesum sambandi »sjálvboðnu nýtislu av fyrvirninum í lövgivingini viðvíkjandi at oyða rasismuni, ikki setur tí neyvu tvungnu orðingina í grein 4 b til viks...«

CERD beit, í 1993 í ársfrágreiðingini frá Englandi, merki í »at nevndin stórus fyrri, at undirskrivandi staturin ikki livur upp til grein 4, ið heilt einfalt krevur at samtykkja revsilóg. Við ikki at banna The British National Party og øðrum bólkum og felagsskapum, og framvegis at loyva hesum at forseta virksemini, hevur undirskrivandi staturin ikki gjøgnumfórt grein 4, ið jú krevur, at alt virksemini, ið eggjar rasuhatrí og -mismuni, verður forðgitt. Aður hevur nevndin umhuga um ikki – í ljósinum av vøkstri í friðbrigdum av rasistiskum hugskotum og – hugaðum álopum – avmarkandi tulkningin av grein 4 er í stríði við málinum hjá nevndini og eðdamálum hennara, og eisini ósamhænlígt við Recommendation (viðmæli) XV nevndarinnar.

Bretska stjórnin svaraði, »at banna bólkum so sum the British National Party fór at geva baksláttur og fólkíð fór at geva tí stóri ans og stuðulin til hesar bólkir øktir samsvarandi. Tí er tað í andsøgn til málið og endamálið hjá nevndini.«

Mogens Glistrup »sakin«

Hetta svar samsvarar tí, ið danski ríkissakførarin Asbjørn Jensen hevur ført fram viðvíkjandi »skaförinum.« Hesa grundgeving

hevði ríkissákrin, tá ið hann ikki ákærði Mogens Glistrup, sum í nærvárs-samrøðu í 1987, hevði tosað niðurstøðu um persónar úr Miðeystri, ið búgva í Danmark. Hóast ákærmyndugleikin var samdur við teimum, sum høvdu meldað hetta, at úttalið Glistrup livdu upp til gerningsinnihaldið í § 266 í dansku revsilógini.

Vesturevropski viljin

Staðfestast kann, at í Vesturevropskum londum er vanligur og prinsipiellur illvilji fyrri einum árinamiklum banni í tjóðarrætti mótegis rasistiskum felagsskapum og mótegis ólógligirgerðing av luttaka í slíkum felagsskapum. Hóast RDK grein 4 (b) treytar at banna slíkum.

Próvførla statanna í hesum sambandi byggir á nevndarinnar »sum viðurskiftini kunnu krevja« fyrvirni. Hetta er viðvíkjandi talu-, skrivi-, samkomu og felagafrelsi samantvinnu við ymskum orðingum um skaðarini, eitt forboð førur við sær. Og at hetta er júst imóti endamáli RDK: At virka imóti rasismu.

Frælsi fyrri frælsisfiggindar.

ST-sáttmálin um at sleppa av við allari rasismu er sera víttfevndi, tá ið hann í grein 4 (b) áleggur undirskrivandi statunum:

»at siga samskiparum, felagsskapum, og øllum øðrum, ið eggja til rasismu, ólóglig at verða og banna hesum at virka, eisini at ólógligera limum/luttakurum í slíkum felagsskapum.«

Til tað stendur í dansku grundlógini § 78 stk. 1:

»borgara hava rætt at, úttan loyvi áðrenn, at stovna

felagsskapir við einum og hvørjum lógligum endamáli.«

Spurningur er tó, er endamálið lógligt hjá nasistiskum felagsskapunum?

§ 266, ið var nevnd í hinari greinini, sigur hetta: »Tann, ið alment ella við vilja til víðari útbreiðslu, úttalar seg ella viðmerkur okkurt, har ein bólkur av persónum hóttist, háðast ella verður niðurgjørdur vegna húðarlit, ættarslag (rasu), tjóðar – ella etniskar uppruna, trúgv ella kynsliga leið, revsast við bót, hefti ella fongsl upp í tvey ár.« Áðrenn hetta kann nýtast, skal – sambært lögfrøðingum – eitt veruligt, ávíst geringsinnihald verða tilstaðar. t.v.s. at onkur ítøkilig skal hava framt okkurt, ið er brot á regluna. Ákærmyndugleikin skal útfra »opportunitets« meginreglu, haldta tað verða stríðandi vert at fylgja sakini.

Henda revsilógin er ikki nógv mikið til, sum heild at banna og revsa rasistiskari felagsluttøku. Tað krevur eina nýggja og meir umfatandi heimild. § 78 stk 2 í grundlógini um at uppløysa felagsskapum við dómi, »ið royna at ná málið við valdsnýtslu, eggjan til valdsnýtslu ella líkandi revsiverdum ávirkan av øðrvísi hugsandi« er eisini avmarkandi, sum eisini er komi fram í samband við, at roynt hevur verið at uppløysa rokkarabólkar.

Spurningurin tykist tí verða, um danir hava vilja at seta ST – reglurnar í gildi? Ella teir hava hug at avmarka frælsi hjá frælsis figgindum?

Sonja Jógvansdóttir
tyddi og partvíst
umskrivði.

Kelda: Information sept. 1997.